

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اجزاء و اجرائی ساختمان

مؤلفین: مهندس سعید احمدی
مهندس شمیم محمدیان پور

سرشناسه	: احمدی، سعید، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: اجزاء و اجرای ساختمان / مولفین سعید احمدی، شنتیا محمودیان پور.
مشخصات نشر	: تهران: نوآور، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۸ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۰۹۶-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ساختمان سازی
موضوع	: ساختمان سازی — دستنامه ها
موضوع	: ساختمان سازی — طرح و محاسبه
شناسه افزوده	: محمودیان پور، شنتیا، ۱۳۶۲ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ الف ۳ / الف ۱۳۵ TH
رده بندی دیویی	: ۶۹۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۹۲۸۷۶۶

اجزاء و اجرای ساختمان

مهندس سعید احمدی، مهندس شنتیا محمودیان پور
نوآور
۱۰۰۰ نسخه
محمدرضا نصیرنیا
اول - ۱۳۹۱
۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۰۹۶-۰

مؤلفین:

ناشر:

شمارگان:

ناظر چاپ:

نوبت چاپ:

شابک:

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

نمایشگاه دائمی و مرکز فروش:

نوآور: تهران - خ انقلاب، خ فخررازی، خ شهدای ژاندارمری ترسیده به خ دانشگاه

ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸، طبقه دوم، واحد ۶

۹۲-۹۱-۶۶۴۸۴۱۹۱-۶۶۴۸۴۱۹۱-۵۹۱۲۶۰۶۲۳۸۳

www.noavarpub.com

فروشگاه ۱: تهران خ انقلاب بین خ ۱۲ فروردین و اردیبهشت پلاک ۱۳۱۲، کلبهفروشی ملتی تلفن: ۶۶۴۰۵۳۸۵ - ۶۶۴۰۹۹۲۴

فروشگاه ۲: تهران خ انقلاب نبش خ ۱۲ فروردین پلاک ۱۳۱۰، کلبهفروشی الیاس تلفن: ۶۶۴۰۵۰۸۴ - ۶۶۹۵۵۸۷۸

فروشگاه ۳: تهران خ انقلاب مقابل دانشگاه تهران، جنب بانک ملت پلاک ۱۲۱۲، کلبهفروشی گوشتبرگ تلفن: ۶۶۴۰۲۵۷۹ - ۶۶۴۱۳۹۸۸

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

فصل اول / کلیات	۱۵
مقدمه	۱۵
۱) ساختمان‌های با مصالح بتانی (ماسونری) یا ساختمان‌های با دیوار باربر	۱۶
۲) ساختمان‌های اسکلت فلزی	۱۷
۳) ساختمان‌های اسکلت بتن مسلح	۱۷
۴) ساختمان‌های چوبی	۱۸
۵) ساختمان‌های پیش‌ساخته	۱۸
مراحل اجرایی ساختمان	۱۸
انواع ساختمان از لحاظ مصرف	۱۸
انواع نقشه‌های ساختمان	۱۹
موارد استفاده از نقشه‌های تأسیساتی و برقی	۲۰
فصل دوم / عملیات خاکی	۲۱
تسطیح زمین و پیاده کردن نقشه	۲۱
پیاده کردن نقشه با استفاده از دوربین نقشه‌برداری	۲۲
پیاده کردن نقشه با استفاده از متر و طناب	۲۲
رپر	۲۵
گودبرداری محل زیرزمین	۲۶
گودبرداری	۲۶
شیب کناره‌های محل گودبرداری	۲۸

۲۹	گودبرداری محل پی ها و فونداسیون ها (پی کنی)
۳۰	مقاومت مجاز خاک
۳۲	چاه های فاضلاب
۳۸	تعداد چاه
۳۸	هواکش چاه
۳۹	دودکش ها
۴۰	فصل سوم / پی سازی
۴۰	مقدمه
۴۰	۱- پی های غیر مسلح (پی های سازه)
۴۶	۲- پی های بتن مسلح
۴۷	انواع فونداسیون های گسترده بتن مسلح
۵۴	۱) پی های منفرد (Isolated footings)
۵۰	۲) پی های مرکب (چند ستونی)
۵۰	۳) پی دیوار (پی نواری)
۵۱	۴) پی های باسکولی (کنسولی)
۵۱	۵) پی های مرکب، حصیری یا شناور (رادیه ژنرال) (RAFT FOOTING)
۵۳	مراحل اجرای پی های بتن مسلح
۵۸	پی های شمع (Pile footings)
۶۰	پی سازی روی شمع ها
۶۱	فصل چهارم / اجرای کارهای بتنی
۶۱	مزایای ساختمان های بتنی
۶۲	قالب بندی چوبی
۶۵	رعایت نکات لازم در قالب بندی
۶۷	باز کردن چوب بست و قالب
۶۸	قالب بندی فلزی

۶۹	نحوه اجرای آرماتوربندی.....
۷۳	بتن (concrete).....
۷۳	بتن مسلح (بتن آرمه) (Reinforced concrete).....
۷۴	بتن پیش تنیده (Prestressed concrete).....
۷۴	سیمان (cement).....
۷۶	طرز تهیه سیمان.....
۷۸	حمل و نگهداری سیمان پرتلند.....
۷۹	انواع سیمان پرتلند.....
۸۴	انواع بتن.....
۸۴	- بتن ضعیف (کم سیمان).....
۸۴	- بتن سبک.....
۸۵	- بتن خیلی سبک.....
۸۵	- بتن معمولی.....
۸۵	- بتن سنگین.....
۸۶	- بتن هوادار.....
۸۶	طریقه ساخت بتن.....
۸۷	ساخت بتن با ماشین بتن ساز (بتونیر).....
۸۷	ساخت بتن با دست.....
۸۸	متراکم کردن بتن.....
۸۹	نگهداری بتن.....
۹۰	سطح واریز.....
۹۱	فصل پنجم / دیوارها.....
۹۲	آجر.....
۹۳	انواع آجرهای رایج.....
۹۳	- آجر فشاری.....
۹۴	- آجر قزاقی سفید.....

- ۹۴ - آجر سفال سوراخ دار.....
- ۹۴ - آجر نسوز.....
- ۹۴ - آجرهای نما.....
- ۹۵ - آجرهای سفالی مجوف.....
- ۹۵ - اصطلاحات مربوط به آجر و قطعات آن.....
- ۹۷ - آلونک.....
- ۹۸ - دیوارچینی آجری.....
- ۹۹ - انواع ملات های خشک.....
- ۹۹ - ملات گل.....
- ۹۹ - ملات کاهگل.....
- ۹۹ - ملات گچ و خاک.....
- ۱۰۰ - انواع ملات های رطوبتی.....
- ۱۰۰ - ملات ماسه آهک.....
- ۱۰۰ - ملات ماسه سیمان.....
- ۱۰۱ - ملات باتارد (ماسه، سیمان، آهک).....
- ۱۰۱ - ملات گل آهک.....
- ۱۰۱ - نحوه اجرای دیوار آجری و قفل و بند آجرها.....
- ۱۰۲ - قفل و بند کله و راسته.....
- ۱۰۳ - قفل و بند بلوکی.....
- ۱۰۳ - قفل و بند راسته نما.....
- ۱۰۴ - قفل و بندهای مختلف.....
- ۱۰۶ - هشت گیر و لاریز.....
- ۱۰۸ - دیوارهای سنگی.....
- ۱۰۹ - بنایی با سنگ های تراشیده.....
- ۱۰۹ - بنایی با سنگ لاشه.....
- ۱۱۰ - بنایی با سنگ به صورت خشکه چینی.....
- ۱۱۰ - انواع دیوار در ساختمان.....

۱۱۰	- دیوار کرسی
۱۱۰	- دیوار جداکننده (تیغه یا غیر باربر)
۱۱۱	- دیوار باربر
۱۱۱	- دیوارنما
۱۱۲	- دیوار حائل (نگهدارنده)
۱۱۲	- دیوار محافظ عایق رطوبت
۱۱۳	فصل ششم / عایق کاری (ایزولاسیون) در مقابل رطوبت
۱۱۴	قیر
۱۱۴	انواع قیرها
۱۱۴	- قیر جامد (قیر خالص)
۱۱۴	- قیر اکسیده (دمیده) (Rubbery or idized grade)
۱۱۵	- قیرهای مایع (محلول) (cutbacks)
۱۱۶	ویژگی های قیر
۱۱۶	گونی
۱۱۸	عایق کاری دیوارهای زیرزمین
۱۲۰	عایق کاری روی دیوار کرسی (عایق پی)
۱۲۱	عایق پشت بام
۱۲۴	ایزوگام
۱۲۵	عایق کفها و دیوارها
۱۲۶	فصل هفتم / کلاف بندی (شناز)
۱۲۶	مقدمه
۱۲۶	طبقه بندی ساختمان ها از نقطه نظر اهمیت آن
۱۲۷	گروه ۱- ساختمان های با اهمیت زیاد
۱۲۷	گروه ۲- ساختمان های با اهمیت متوسط
۱۲۸	گروه ۳- ساختمان های با اهمیت کم

۱۲۸.....	طبقه‌بندی مناطق کشور از نظر خطر زلزله.....
۱۲۸.....	کلاف‌بندی ساختمان‌های با مصالح بنایی.....
۱۲۸.....	کلاف‌بندی افقی.....
۱۳۰.....	کلاف‌بندی قائم.....
۱۳۲.....	فصل هشتم / ساختمان‌های اسکلت فلزی.....
۱۳۲.....	ساختمان‌های فلزی.....
۱۳۶.....	سازه‌های قاب‌بندی شده (اسکلت فولادی).....
۱۳۶.....	مزایای نسبی ساختمان‌های اسکلتی فلزی.....
۱۳۷.....	معایب ساختمان‌های فلزی.....
۱۳۷.....	ویژگی ساختمان‌های اسکلت فولادی.....
۱۴۳.....	دیوار برشی.....
۱۴۴.....	سیستم سقف در سازه‌های اسکلت فولادی.....
۱۴۶.....	انواع ساختمان‌های فلزی از نقطه نظر شکل ظاهری.....
۱۴۶.....	اجزای تشکیل‌دهنده ساختمان‌های اسکلت فلزی.....
۱۴۷.....	ستون (column).....
۱۴۸.....	ستون‌های مرکب.....
۱۴۸.....	- قسمت اصلی ستون.....
۱۴۹.....	- تسمه‌ها یا ورق‌های اتصال‌دهنده.....
۱۴۹.....	- صفحات و ورق‌های تقویتی.....
۱۵۱.....	اتصال پروفیل‌های ستون در ارتفاع.....
۱۵۴.....	اتصال ستون به صفحه ستون.....
۱۵۵.....	تیرها (Beams).....
۱۵۶.....	- تیر فرعی یا تیرچه (Joist).....
۱۵۶.....	- تیر اصلی یا شاه تیر (Girder).....
۱۵۷.....	بادبند (Bracing).....
۱۵۹.....	جوش و جوشکاری در ساختمان.....

۱۵۹	اتصالات و وسائل اتصال
۱۶۰	جوش و جوشکاری
۱۶۰	قوس الکتریکی
۱۶۲	ماشین جوشکاری
۱۶۴	فرایند عمل جوشکاری و تشکیل قوس الکتریکی
۱۶۴	روش‌های عمده جوشکاری قوسی
۱۶۴	- جوش‌های قوسی با الکتروود روکشدار (Shielded Metal Arc Welding (SMAW
۱۶۶	- جوشکاری قوسی غوطه‌ور (Submerged Arc Welding (SAW
۱۶۶	- جوشکاری قوسی با حفاظ گازی (Gas Metal Arc Welding (GMAW
۱۶۷	- جوشکاری با الکتروود مغزه پودری (Flux Cored Arc Welding (FCAW
۱۶۷	جوش ایده‌آل
۱۶۸	جوش‌پذیری (weldability)
۱۶۸	نوع جریان در جوشکاری
۱۶۸	قطبیت (پلاریته) در جوشکاری
۱۶۹	اتصال روی هم (پوششی)
۱۷۰	اتصال سپری
۱۷۰	اتصال کنج (گونیا)
۱۷۰	اتصال لبه‌ای (پیشانی)
۱۷۰	انواع جوش
۱۷۱	انواع اتصالات جوشی
۱۷۲	اتصال لب به لب
۱۷۳	جوش گوشه (Fillet Weld
۱۷۵	جوش‌های شیار (Groove Welds)
۱۷۷	جوش‌های انگشتانه و کام
۱۷۸	وضعیت جوشکاری (welding position)
۱۷۸	طبقه‌بندی الکتروودها
۱۸۰	مراحل اجرایی جوشکاری قوسی دستی

- زاویه کار (Work Ang(e) و زاویه راهنما (Lead Angle) ۱۸۱
- معایب احتمالی جوش ۱۸۲
- ترک خوردگی ۱۸۲
- ذوب ناقص ۱۸۳
- نفوذ ناکافی در درز ۱۸۳
- تقعر در ریشه ۱۸۴
- حفره های گازی (تخلخل) ۱۸۴
- گودافتادگی کناره جوش (لب سوختگی) ۱۸۵
- تداخل گِل جوشکاری ۱۸۶
- انقباض یا کشیدگی در شیار ۱۸۶
- هم راستا نبودن اتصال جوش ۱۸۶
- سوختگی داخلی ۱۸۷
- حفره انتهایی (لوله آتشفشانی) ۱۸۷
- لکه قوس یا فلاش سرگردان ۱۸۷
- پاشش (ترشح) ۱۸۸
- کیفیت و بازرسی و کنترل جوش ۱۸۸
- سطح مقطع مؤثر جوش ۱۸۸
- جوش شیار با نفوذ کامل ۱۸۹
- وش شیار با نفوذ نسبی ۱۸۹
- جوش شیار بین دو لبه گرد ۱۸۹
- جوش گوشه ۱۸۹
- جوش انگشتانه و کام ۱۹۰
- محدودیت ابعاد جوش های مختلف ۱۹۰
- طول جوش گوشه ۱۹۲
- جوش گوشه در اتصالات پوششی (روی هم) ۱۹۲
- جوش گوشه در سوراخ و شکاف ۱۹۳
- جوش گوشه در انتهای اعضا ۱۹۳

۱۹۳	محدودیت‌های ضخامت و فواصل در جوش انگشانه و کام
۱۹۴	تنش‌های مجاز
۱۹۵	ضریب کنترل کیفیت یا ضریب بازرسی (ϕ)
۱۹۵	ارزش جوش
۱۹۷	پیچ و پرچ (Bolt and Rivet)
۱۹۸	پرچ (Rivet)
۲۰۰	بار دوام پیچ
۲۰۱	رفتار پیچ‌ها
۲۰۱	انواع سوراخ در اتصالات پرچ و پیچ
۲۰۲	انتقال نیرو در اتصالات پیچ و پرچی
۲۰۳	تنش‌های مجاز
۲۰۵	اتصال قطعات فلزی به یکدیگر
۲۰۵	انواع اتصالات تیر به ستون
۲۰۵	انواع اسکلت فولادی
۲۰۸	اتصال ساده
۲۰۸	اتصال نیمه صلب
۲۰۹	طراحی خمیری اتصالات: (Plastic Design of Joints)
۲۱۰	اتصال ساده با نبشی نشیمن انعطاف‌پذیر
۲۱۲	اتصال ساده با نشیمن تقویت شده
۲۱۳	اتصال ساده با نبشی جان
۲۱۵	وصله ستون‌ها (اتصال پروفیل‌های ستون در ارتفاع)
۲۱۸	فصل نهم / سقف‌ها (پوشش‌ها)
۲۱۸	۱- سیستم تیرچه‌های فلزی (تیرآهن و طاق ضریبی)
۲۲۰	۲- سیستم تیرچه - بلوک
۲۲۱	اجزاء تشکیل‌دهنده سقف تیرچه - بلوک
۲۲۵	مراحل اجرای سقف تیرچه بلوک

ضوابط اجرایی سقف‌های تیرچه بلوک ۲۲۶
 ۳- سقف‌های مرکب (سیستم پوشش مرکب متشکل از تیر فلزی و دال بتن مسلح) ۲۳۳

فصل دهم / پله‌ها ۲۳۷
 مقدمه ۲۳۷
 پله ۲۳۷
 طریقه اجرای راه‌پله ۲۴۰
 (تیر حمال در انتهای پاگرد) ۲۴۱

فصل یازدهم / نازک‌کاری ۲۴۳
 مقدمه ۲۴۳
 کف‌سازی ۲۴۳
 اندودها ۲۴۵

مقدمه مولفین

خداوند متعال را شاکریم که این توانایی را به ما داد تا بتوانیم پس از سال‌ها تحقیق و مطالعه گسترده و استفاده از فن تجربه در کنار علم روز کتاب حاضر را به رشته تحریر درآوریم. مجموعه حاضر ترکیبی از علم روز و تجربه عملی در امر ساختمان‌سازی بوده که با ظرافت خاصی تالیف گردیده به گونه‌ای که خواننده را در محیط کارگاهی قرار داده و به او برای درک هرچه بهتر مفاهیم کمک می‌نماید. امید است این کتاب بتواند تا حدودی مشکلات دانشجویان و مهندسين عمران را مرتفع نماید.

در پایان تشکر صمیمانه‌ای داریم از «اعضای هیئت مدیره شرکت توانکاران صنعت پالیز»، «اعضای هیئت مدیره شرکت معیر تاسین»، جناب آقای «مهندس حقیقی» و همچنین خاتم «مهندس زینب علیزاده» که به ما در چاپ این کتاب یاری رساندند.

مهندس سعید احمدی

مهندس شتیا محمودیان پور